

Alergie i odporność- funkcjonowanie organizmu w sezonie wiosennym

prelegent: lek. Andrzej Omernik, specjalista chorób wewnętrznych i alergologii

15.05.2026

Pracujemy
dla zdrowia

**GRUPA
LUXMED**
Jesteśmy częścią Bupa

Plan webinaru

I. Odporność- co to właściwie znaczy i jaki ma związek z alergią?

definicja i rodzaje odporności

definicje „alergii”

części układu immunologicznego odpowiedzialne za ochronę przed czynnikami zakaźnymi i za choroby alergiczne

II. „Wszystko kwitnie a ja znowu chory”- wyzwania dla układu immunologicznego w okresie wiosennym.

najczęstsze infekcje okresu wiosennego

czynniki uczulające i choroby alergiczne typowe dla wiosny

III. „Jak przeżyć tę wiosnę?” - postępowanie wspomagające funkcjonowanie organizmu w okresie wiosennym

zapobieganie infekcjom wiosennym

postępowanie w chorobach alergicznych

IV. „Teraz już wiem” – podsumowanie najważniejszych informacji

Odporność

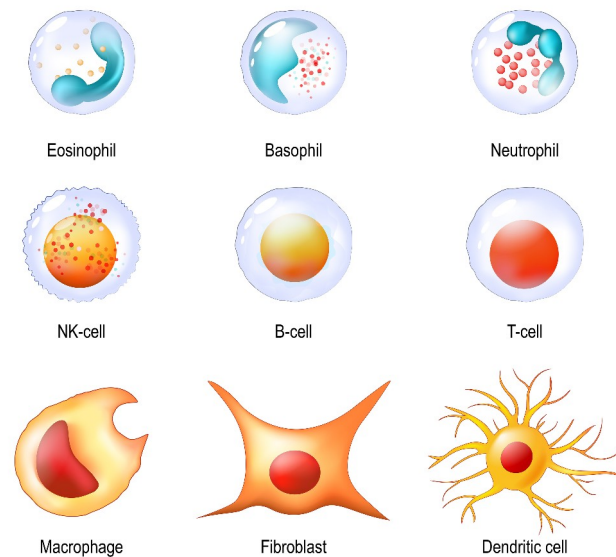

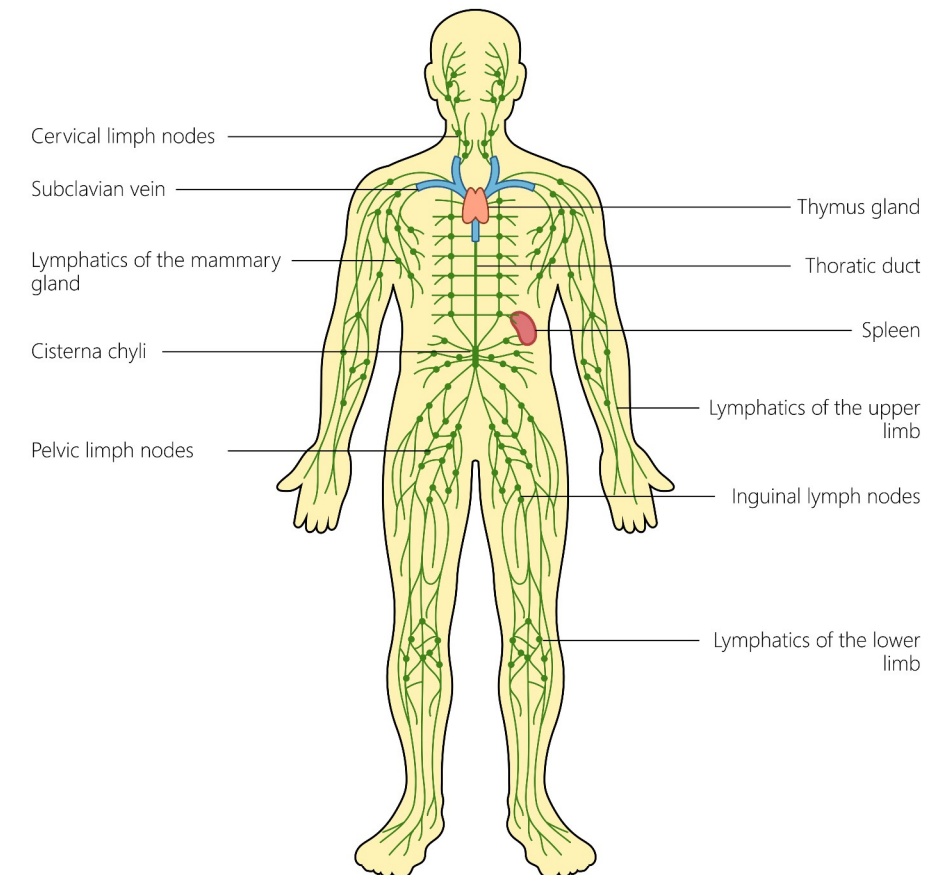
Odporność

- Układ komórek i cząsteczek chroniący organizm przed chorobami, szczególnie zakażeniami

Cells of the immune system

Lymphatic System

Odporność

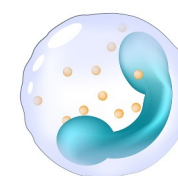
- Układ komórek i cząsteczek chroniący organizm przed chorobami, szczególnie zakażeniami
- **2 podukłady: odporność wrodzona oraz nabyta**

Odporność

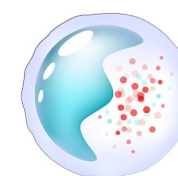
Odporność wrodzona

- Bariera anatomiczna: skóra, nabłonek
- Bariera chemiczna: enzymy na błonach śluzowych, białka krwi
- Komórki odporności nieswoistej np. neutrofile i makrofagi

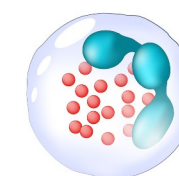
Cells of the immune system

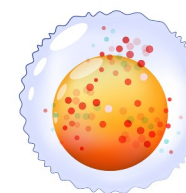
Eosinophil

Basophil

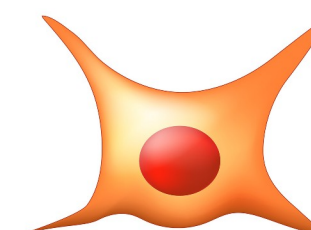
Neutrophil

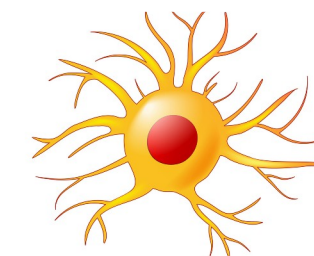
NK-cell

Macrophage

Fibroblast

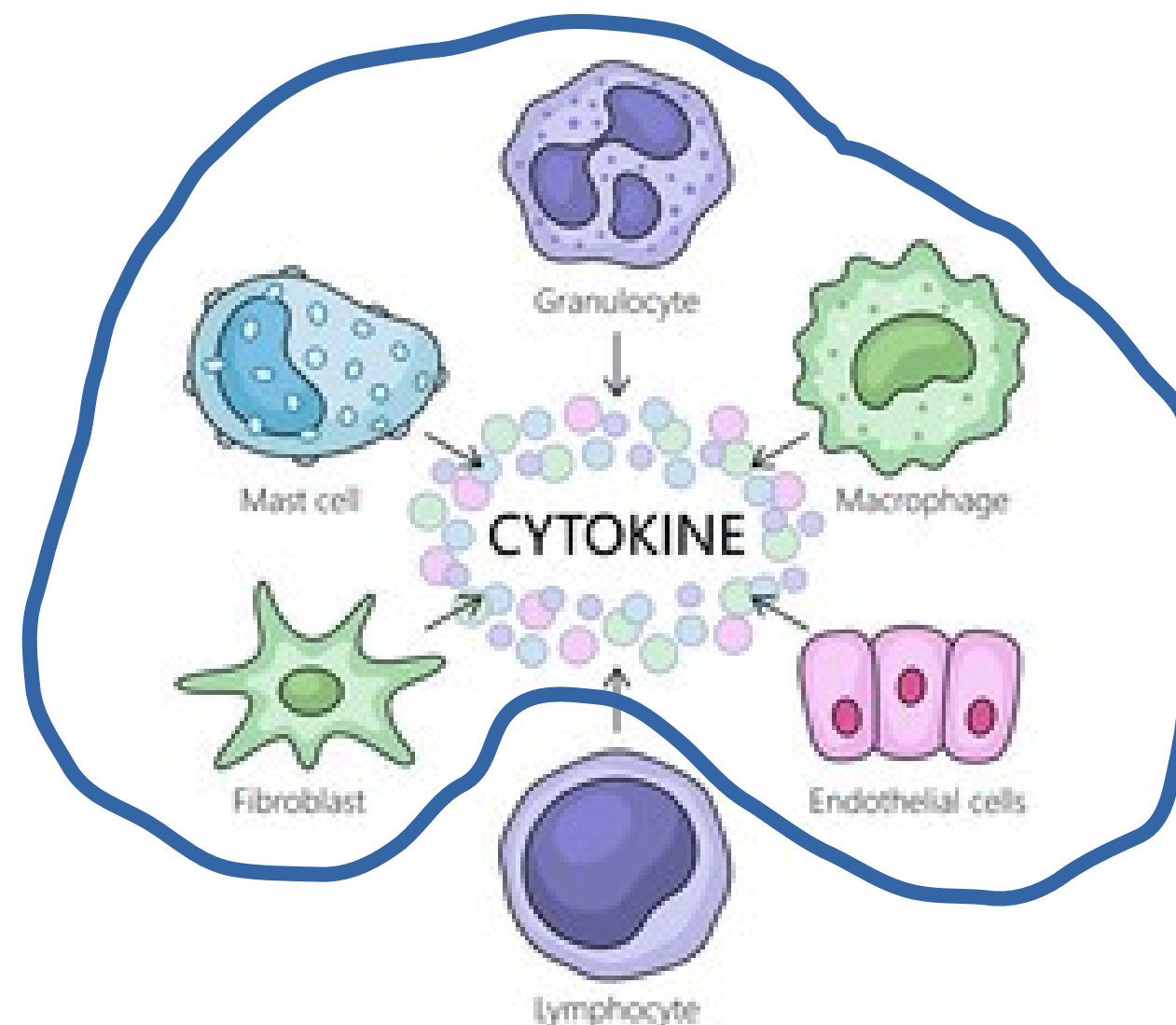

Dendritic cell

Odporność

Odporność wrodzona

- Bariera anatomiczna: skóra, nabłonek
- Bariera chemiczna: enzymy na błonach śluzowych, białka krwi
- Komórki odporności nieswoistej np. neutrofile i makrofagi ale także eozynofile
- ograniczona zdolność do rozróżniania zagrożenia
- mechanizmy niezależne od czynnika atakującego
- natychmiastowa- PIERWSZA LINIA OBRONY
- jest konieczna do zadziałania odporności nabytej

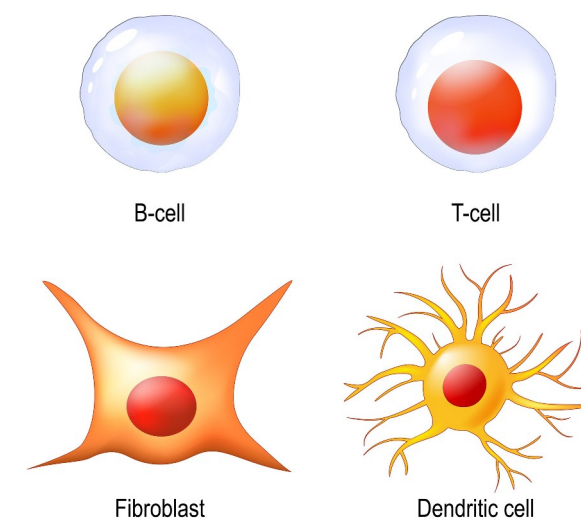
Odporność

Odporność wrodzona

- Bariera anatomiczna: skóra, nabłonek
- Bariera chemiczna: enzymy na błonach śluzowych, białka krwi
- Komórki odporności nieswoistej np. neutrofile i makrofagi ale także eozynofile
- ograniczona zdolność do rozróżniania zagrożenia
- mechanizmy niezależne od czynnika atakującego
- natychmiastowa- PIERWSZA LINIA OBRONY
- jest konieczna do zadziałania odporności nabytej

Odporność nabyta czyli swoista

- Limfocyty i produkowane przez nie przeciwciała
- Rozpoznaje specyficznie obce cząsteczki
- Mimo że są obecne w organizmie to wymagają aktywacji i namnożenia

Odporność

Odporność wrodzona

- Bariera anatomiczna: skóra, nabłonek
- Bariera chemiczna: enzymy na błonach śluzowych, białka krwi
- Komórki odporności nieswoistej np. neutrofile i makrofagi ale także eozynofile
- ograniczona zdolność do rozróżniania zagrożenia
- mechanizmy niezależne od czynnika atakującego
- natychmiastowa- PIERWSZA LINIA OBRONY
- jest konieczna do zadziałania odporności nabytej

Odporność nabyta czyli swoista

- Limfocyty i produkowane przez nie przeciwciała
- Rozpoznaje specyficznie obce cząsteczki
- Mimo że są obecne w organizmie to wymagają aktywacji i namnożenia
- Pełna odpowiedź wymaga czasu
- Jest bardziej precyzyjna
- Pamięć immunologiczna umożliwia szybszą reakcję przy kolejnym kontakcie.

Alergia -ważne definicje

Uczulenie

- Obecność swoistych przeciwciał IgE przeciw alergenom
- Obecność komórek zapalnych reagujących na alergen
- Jest to **cecha organizmu**, która może powodować chorobę, ale jeśli nie ma objawów, sama nią nie jest

Alergia -ważne definicje

Uczulenie

- Obecność swoistych przeciwciał IgE przeciw alergenom
- Obecność komórek zapalnych reagujących na alergen
- Jest to **cecha organizmu**, która może powodować chorobę, ale jeśli nie ma objawów, sama nią nie jest

Atopia

- Genetyczna predyspozycja polegająca na zwiększonym wytwarzaniu swoistych przeciwciał IgE w odpowiedzi na niskie stężenia alergenów powszechnie występujących w środowisku
- nie jest to choroba

Alergia -ważne definicje

Uczulenie

- Obecność swoistych przeciwciał IgE przeciw alergenom
- Obecność komórek zapalnych reagujących na alergen
- Jest to **cecha organizmu**, która może powodować chorobę, ale jeśli nie ma objawów, sama nią nie jest

Atopia

- Genetyczna predyspozycja polegająca na zwiększonym wytwarzaniu swoistych przeciwciał IgE w odpowiedzi na niskie stężenia alergenów powszechnie występujących w środowisku
- nie jest to choroba

Nadwrażliwość

- Obiektywnie powtarzalne objawy wywołane przez określony bodziec, który występuje w dawce tolerowanej przez osoby zdrowe
- Może być alergiczna i niealergiczna

Alergia -ważne definicje

Alergia

- reakcja nadwrażliwości o podłożu immunologicznym
- występują objawy
- objawy wywołaną są uczuleniem

Alergia -ważne definicje

Alergia

- reakcja nadwrażliwości o podłożu immunologicznym
- występują objawy
- objawy wywołaną są uczuleniem

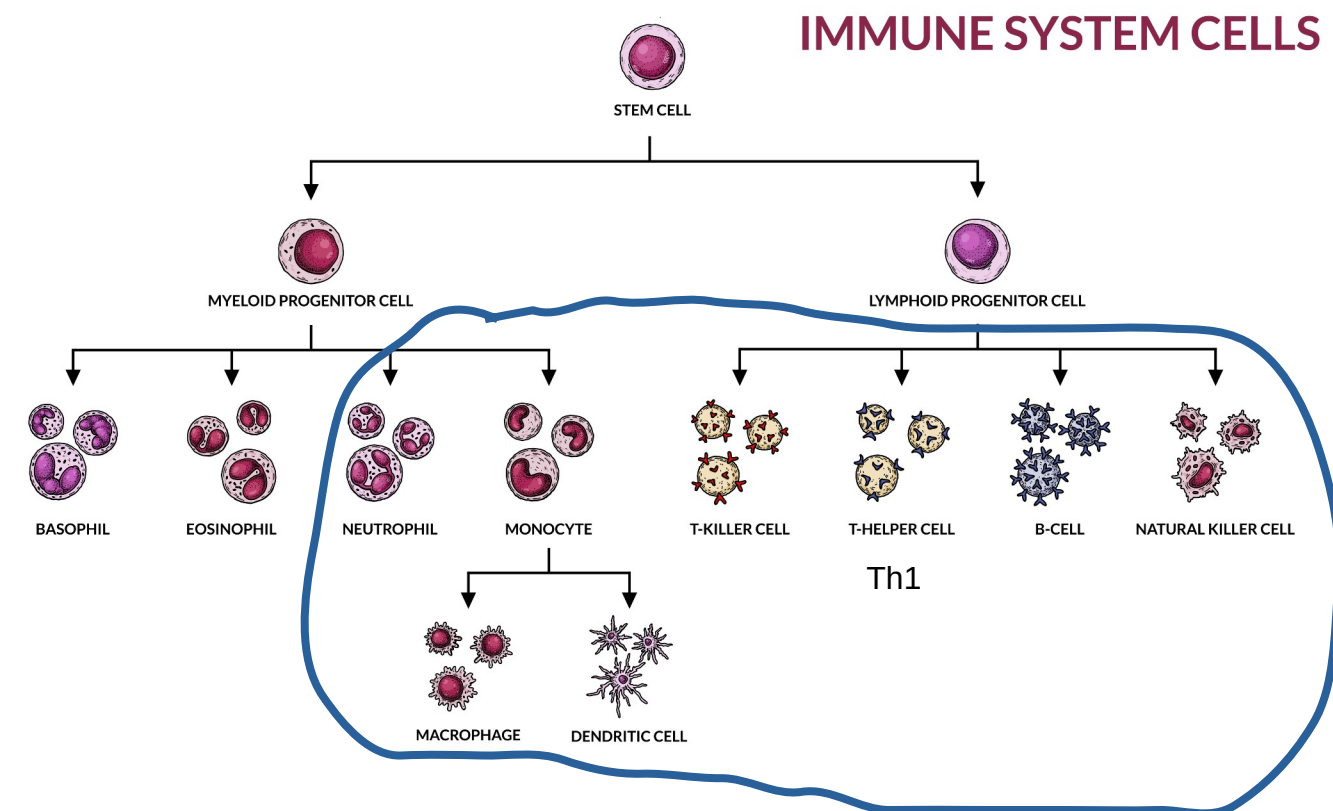
Choroby alergiczne

- zespoły objawów dotyczące zwykle określonego narządu lub układu narządów wywołane alergią.
- Zaliczamy wiele chorób tj. alergiczny nieżyt nosa, astma, pokrzywka, atopowe zapalenie skóry, alergiczne kontaktowe zapalenie skóry, różne alergiczne zapalenia przewodu pokarmowego, anafilaksja (reakcje wielonarządowe)

OCHRONA PRZED CZYNNIKAMI ZAKAŻNYMI kontra **ALERGIA**

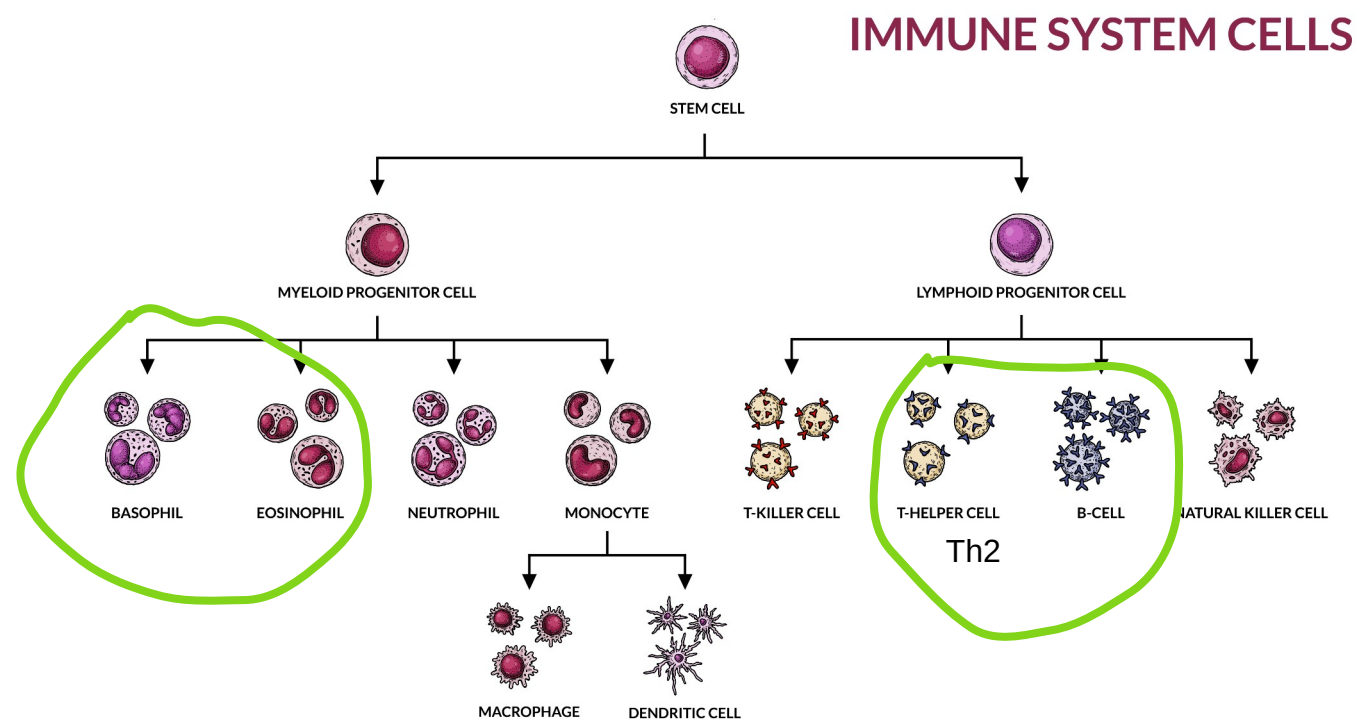
Ochrona przez czynnikami zakaźnymi

- Białe krwinki: neutrofile, limfocyty T
- Limfocyty B produkujące przeciwciała IgM i IgG
- dominuje u osób bez skłonności do alergii.

OCHRONA PRZED CZYNNIKAMI ZAKAŹNYMI kontra **ALERGIA**

Alergia

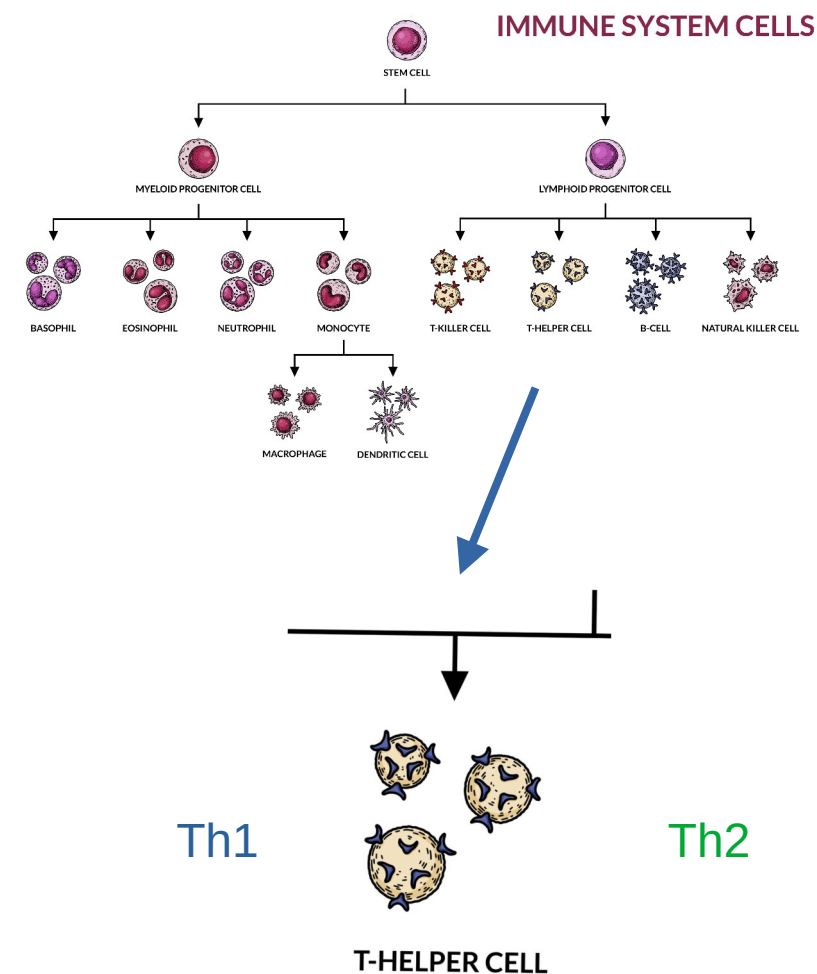

- Białe krwinki: eozynofile
- Limfocyty B produkujące przeciwciała IgE
- Zwiększona aktywność leży u podłoża chorób alergicznych
- Ewolucyjnie układ odpowiedzialny między innymi za walkę z pasożytami

OCHRONA PRZED CZYNNIKAMI ZAKAŹNYMI kontra **ALERGIA**

Ochrona przez czynnikami zakaźnymi

- Białe krwinki: neutrofile, limfocyty T
- Limfocyty B produkujące przeciwciała IgM i IgG
- dominuje u osób bez skłonności do alergii.

Alergia

- Białe krwinki: eozynofile
- Limfocyty B produkujące przeciwciała IgE
- Zwiększona aktywność leży u podłoża chorób alergicznych
- Ewolucyjnie układ odpowiedzialny też za walkę z pasożytami

Wszystko kwitnie
a ja znowu chora!

Infekcje okresu wiosennego

- Infekcje wirusowe górnych dróg oddechowych: nosa i gardła
  - Przedwiośnie i wczesna wiosna obejmuje też sezon zachorowań na grypę
  - Pełna wiosna to inne wirusy tj. rinowirusy, adenowirusy, koronawirusy w tym COVID-19
- Wirusowe infekcje żołądkowo-jelitowe wywołane przez norawirusy i rotawirusy
- Wiosna rozpoczyna sezon zakażeń paciorkowcami najczęściej pod postacią anginy

Infekcje okresu wiosennego

- Infekcje wirusowe górnych dróg oddechowych:
  - Objawiają się katarą, kaszlem, bólem gardła, podwyższoną temperaturą ciała (w przypadku grypy gorączka szczególnie wysoka)
  - Przebieg najczęściej łagodny, w tych przypadkach zwykle samoograniczający się
  - Często objawy też u innych domowników.

Infekcje okresu wiosennego.

- Wirusowe infekcje żołądkowo-jelitowe wywołane przez norawirusy i rotawirusy
  - Nudności, wymioty, biegunka
  - Często chorują całe rodziny lub np. grupy przedszkolne
  - Może występować gorączka
  - Konieczne dbanie o właściwe nawodnienie organizmu i uzupełnianie płynów
  - Zwykle też przebieg samoograniczający się.

Infekcje okresu wiosennego

- Angina
  - Bakteryjne zakażenie gardła i migdałków podniebiennych
  - Wysoka gorączka i silny ból gardła
  - Konieczna wizyta u lekarza
  - Rozpoznanie często potwierdzone testem na obecność paciorkowca
  - Wymaga antybiotykoterapii

Choroby alergiczne układu oddechowego

Alergiczny nieżyt nosa

- Okresowy lub przewlekły
- Objawy: katar czyli wyciek wodnistej wydzieliny ale także uczucie spływania wydzieliny po tylnej ścianie gardła, blokada nosa, świąd nosa, kichanie
- Potwierdzone alergiczne podłoże objawów przez wykazanie uczulenia na alergeny najczęściej powietrznopochodne.

Choroby alergiczne układu oddechowego

Astma

- choroba zapalna dolnych dróg oddechowych
- Objawy: świsty w klatce piersiowej na wydechu, trudności w oddychaniu, uczucie ucisku w klatce piersiowej, kaszel
- Objawy często nasilają się około godz. 3-4 rano, pod wpływem infekcji, zimnego powietrza lub po wysiłku
- Objawy zmienne mogą ustępować samoistnie lub po leczeniu.

Obraz autorstwa krakenimages.com na Freepik

Alergeny powietrznopochodne wiosenne

To pyłki roślin wiatropylnych występujące w powietrzu w olbrzymich ilościach, przenoszone na duże odległości, zdolne do powodowania objawów alergii.

Najważniejsze grupy występujące wiosną to:

- drzewa: leszczyna, olcha, brzoza
- trawy

Kalendarz pylenia

- Poszczególne grupy roślin pylą o różnej porze roku
- Okres pylenia różni się między rejonami Polski
- Czas rozpoczęcia, intensywność oraz zakończenie pylenia zależy od warunków atmosferycznych
- Zaleca się śledzenie komunikatów o aktualnym pyleniu ośrodka OBAS: www.alergen.info.pl

Pyłki drzew

Leszczyna: pylenie wyznacza botaniczne przedwiośnie, może pylić już w styczniu

Olcha (olsza): marzec

Brzoza: najsilniejszy alergen spośród drzew, pyli w kwietniu

U osób uczulonych na pyłek brzozy może wystąpić krzyżowe uczulenie na surowe owoce i warzywa

Image by wirestock on Freepik

Obraz Thomas z Pixabay

Pyłki traw

Pylenie **rozpoczyna się** między Dniem Matki a Dniem Dziecka

Trwa zazwyczaj **do połowy lipca**

Uczulenie na pyłek traw jest **najczęstszą przyczyną** alergicznego nieżytu nosa

Alternaria

Źródła alergenu to zarodniki

Występuje w pleśniach łazienkowych i kuchennych, odpadkach, gnijących liściach, mokrym drzewie kominkowych czy ziemi doniczkowej

Zarodniki Alternaria występują w powietrzu w dużych ilościach w okresie od ciepłej wiosny do ciepłej jesieni

Alergia, przeziębienie czy grypa?

objaw	alergiczny nieżyt nosa	przeziębienie	grypa
wodnisty wyciek z nosa	często	często	rzadko
zatkanie nosa	często, zmienne	często, zwykle znaczne	rzadko
kichanie	często, salwami	zwykle	bardzo rzadko
świąd nosa	zwykle	nigdy	nigdy
ból nosa	nigdy	zwykle	rzadko
świąd oczu	często	rzadko	rzadko
kaszel	dość często	często	Często, zwykle suchy
gorączka	nigdy	rzadko	prawie zawsze i wysoka
uogólnione bóle (np. mięśni)	nigdy	nieznaczny	często
zmęczenie	niekiedy nieznaczne	nieznaczne	znaczne
Ból gardła	nigdy	często	często
świąd podniebienia i gardła	niekiedy	nigdy	nigdy
czas trwania	Tygodnie, miesiące	3-14 dni	3–7 dni, ale kaszel i uczucie rozbicia mogą się utrzymywać ≥2 tyg

Jak przeżyć tę
wiosnę?

Infekcje okresu wiosennego-profilaktyka i postępowanie

- Nie ma jednego leku na wszystkie infekcje
- Większość infekcji wymaga tylko zwalczania objawów
- Nasilanie się objawów, a zwłaszcza pogorszenie po chwilowej poprawie, zawsze wymaga konsultacji lekarskiej
- Specyficzne leczenie niektórych infekcji wirusowych (np. grypy) czy bakteryjnych (np. anginy) wymaga konsultacji lekarskiej

Infekcje okresu wiosennego-profilaktyka i postępowanie

Niespecyficzne działania profilaktyczne

- Zbilansowana dieta bogata w warzywa i owoce
- Regularna aktywność fizyczna
- Regularny i zdrowy sen
- Unikanie zbiorowisk ludzi
- Ubiór odpowiedni do warunków atmosferycznych
- Potencjalna korzyść z suplementacji wit. D3

Infekcje okresu wiosennego-profilaktyka i postępowanie

Specyficzne działania profilaktyczne

Szczepienia ochronne

- Grypa- corocznie
- COVID 19- w zależności od pojawiania się nowych szczepów wirusa oraz produkcji szczepionek i wzięciu pod uwagę historii zachorowań u danej osoby

Choroby alergiczne układu oddechowego- postępowanie i profilaktyka

Profilaktyka

Pierwotna- dla osób bez objawów

1)Karmienie piersią oraz włączanie pokarmów u niemowląt między17 a 26 tygodniem życia

2)Unikanie narażenia na dym tytoniowy

3)Eliminacja alergenów nie ma znaczenia w tej grupie osób

4)Dorastanie w środowisku wiejskim zmniejsza ryzyko rozwoju alergii

Wtórna- zapobieganie nowym

uczuleniom oraz nowym chorobom alergicznym

1)Odczulanie

2)Unikanie narażenia na dym tytoniowy

3)Eliminacja alergenów powodujących objawy

Trzeciorzędowa-łagodząca objawy

1)Eliminacja i unikanie alergenów powodujących objawy

2)Odczulanie

Uczulenie na pyłki roślin- wskazówki dla alergików

- Spanie przy zamkniętych oknach, przebywanie w klimatyzowanych pomieszczeniach (regularnie serwisowanych)
- Unikaj spacerów w dni z wysokimi stężeniami pyłków (komunikaty OBAS)
- Noś okulary przeciwsłoneczne maksymalnie zabudowane, by unikać kontaktu alergenu ze spojówkami.
- Po spacerze należy zmienić ubranie i wykąpać się, aby usunąć osadzone ziarna pyłku, zostawić ubranie poza sypialnią.
- Nie suszyć ubrania po praniu na dworze.
- Unikaj jazdy samochodem z otwartymi oknami, stosuj w samochodzie filtr antypyłkowy- pamiętaj o jego regularnej wymianie.
- Unikaj prac w ogrodzie. Trawa powinna być skoszona przed wytworzeniem kwiatostanów.

Choroby alergiczne układu oddechowego- postępowanie i profilaktyka

Farmakoterapia

Alergiczny nieżyt nosa

- 1) Leki przeciwhistaminowe 2 generacji
- 2) Donosowe steroidy

Astma

- 1) Podstawa to wziewne leki steroidowe (często w połączeniu z długodziałającymi lekami rozszerzającymi oskrzela)
- 2) Nie powinno się stosować tylko leków krótkodziałających rozszerzających oskrzela

Choroby alergiczne układu oddechowego- postępowanie i profilaktyka

Odczulanie

- Wskazana w **alergicznym nieżycie nosa oraz alergicznej astmie** jeśli mamy potwierdzone uczulenia na alergeny dla których mamy dostępną metodę odczulania
- **Jedyna metoda** leczenia zmieniająca przebieg choroby i **mogąca wywołać tolerancje** na odczulany alergen
- Efekty skutecznego odczulania utrzymują się **wiele lat po zakończeniu odczulania**
- Kwalifikacja i odczulanie jest prowadzone przez alergologa, który określa czy są wskazania i nie ma przeciwwskazań do odczulania
- Odczulanie ma sens tylko wtedy gdy mamy potwierdzone uczulenie a pacjent prezentuje objawy, które mogą być powiązane ze stwierdzonym uczuleniem

Choroby alergiczne układu oddechowego- postępowanie i profilaktyka

Odczulanie

Podskórne- SCIT

- Czas trwanie 3-5 lat
- Rozpoczyna się w okresie bez objawów lub objawy kontrolowane lekami
- W fazie początkowe iniekcje u alergologa co 7-14 dni
- W fazie podtrzymujące iniekcje co 4-6 tygodni
- Każda wizyta pod nadzorem alergologa
- Po każdej iniekcji 30 minutowa obserwacja.
- W Polsce dostępne preparaty refundowane

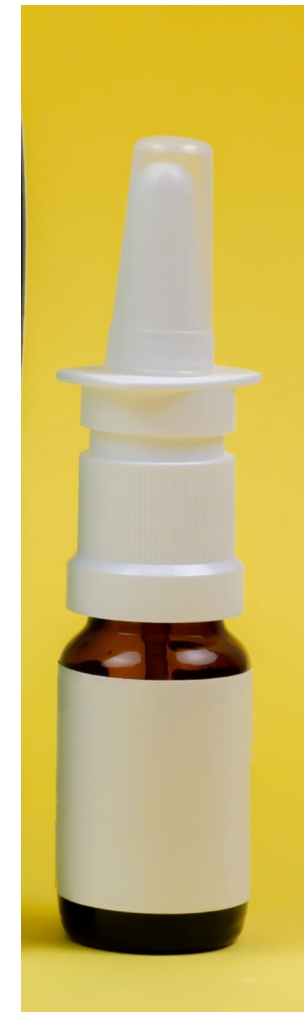
Podjęzykowe

- Czas trwanie 3-5 lat
- Krople lub tabletki podjęzykowe
- Pierwsze przyjęcie preparatu zawsze w gabinecie alergologa
- Przyjmowane codziennie okołosezonowo
- Rzadsze wizyty, ale powinny być wizyty kontrolne w celu oceny tolerancji odczulania
- W Polsce metoda nier refundowana lub o mniejszej niż preparaty podskórne refundacji-
większe koszty preparatów

Choroby alergiczne układu oddechowego- postępowanie i profilaktyka

Wskazówki przyjmowania leków

- **Leki donosowe- aerozol**
- Głowa przychylona do klatki piersiowej w pozycji stojącej lub siedzącej
- Po wprowadzeniu do nosa oś aplikatora powinna być skierowana na wewnętrzny kącik oka po tej stronie
- Ustawienie ułatwi wprowadzenie aplikatora lewą ręką do prawego nozdrza a prawą do lewego
- Aplikujemy na szczycie łagodnego wdechy, żeby lek nie spłynął do gardła

Choroby alergiczne układu oddechowego- postępowanie i profilaktyka

Wskazówki przyjmowania leków

Leki wziewne

- Liczne rodzaje inhalatorów
- Przy przepisywaniu leków lekarz powinien poinstruować w przyjmowaniu leku
- Istotne jest by lek dotarł do oskrzeli a nie pozostał w jamie ustnej
- Po inhalacji zaleca się umycie zębów lub przynajmniej wyplukanie jamy ustnej

Podsumowanie

- 1) **Układ odpornościowy** to złożony układ obejmujący skórę błony śluzowej oraz różnorodne komórki i substancje chemiczne broniące organizm przed czynnikami zewnętrznymi
- 2) **Choroby alergiczne** to schorzenie u podłoża którego leży **nadmierna reakcja układu odpornościowego na czynniki występujące w otoczeniu** w dużych ilości i potencjalnie niegroźne dla organizmu.
- 3) **Okres wiosenny** to czas występowania infekcji przeważnie o podłożu wirusowym
- 4) **Choroby alergiczne okresu wiosennego** są związane występowaniem w powietrzu dużej ilości uczulających **pyłków drzew i traw**
- 5) Przy uczuleniu na pyłki roślin **warto śledzić komunikaty o pyleniach podawane przez OBAS – www.alergen.info.pl**
- 6) **Odczulanie jest najskuteczniejszą metodą leczenia alergicznego nieżytu nosa i poprawia rokowanie w leczeniu astmy**
- 7) **Stosowanie leków donosowych i wziewnych wymaga znajomości prawidłowej techniki ich przyjmowania**
- 8) **Znajomość źródeł alergenów i metod ich unikania może przyczynić się do zmniejszenia nasilenia objawów chorób alergicznych**

Dziękuję za uwagę.

Główny Partner Medyczny
Polskiego Komitetu Olimpijskiego

